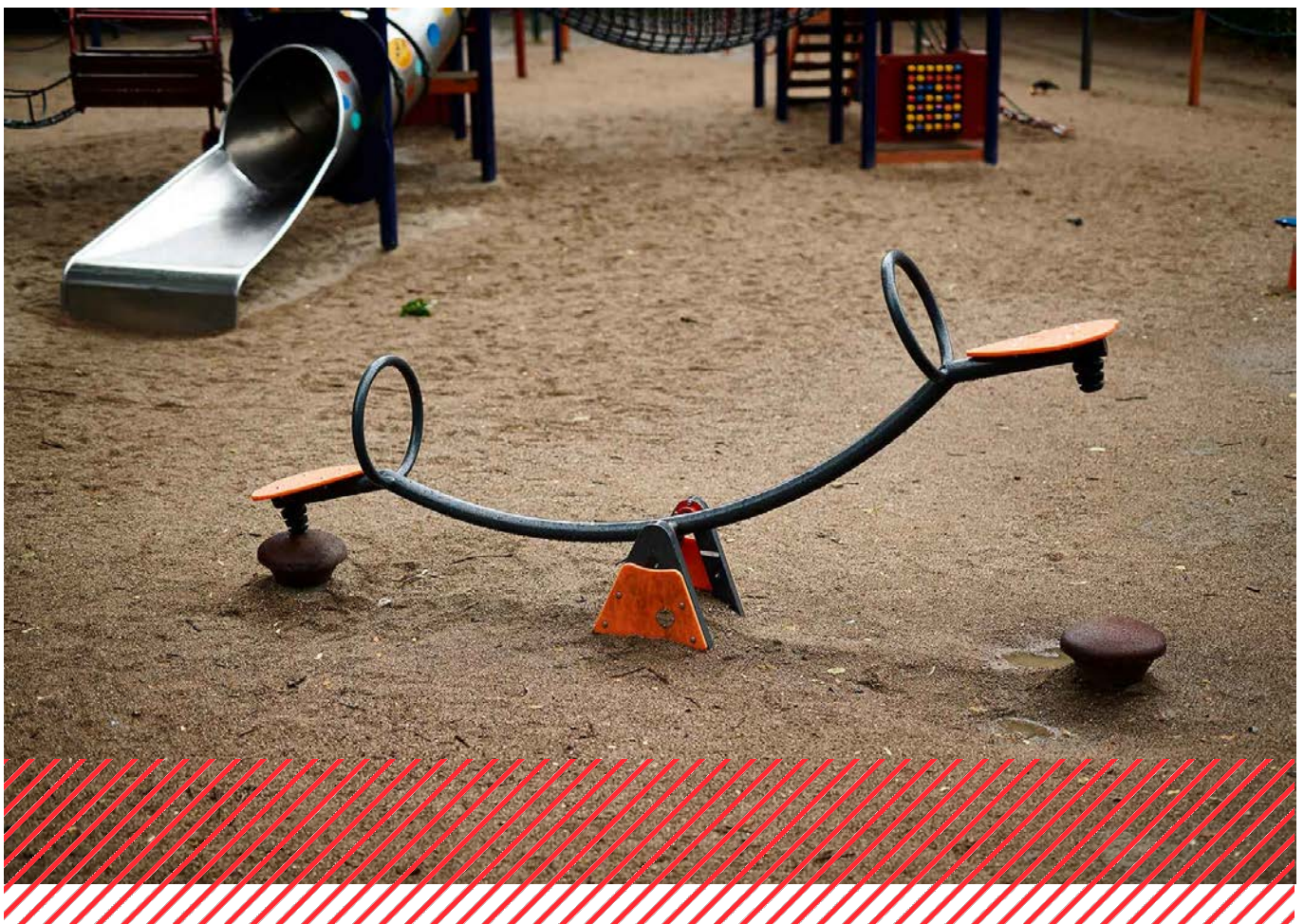

Genåbning af børnehaver efter coronavirus/COVID19

Resultater af spørgeskemaundersøgelse til børnehavedere om
erfaringer fra genåbning

Niels Peter Mortensen, Katrine Nøhr og Nanna Høygaard Lindeberg

Genåbning af børnehaver efter coronavirus/COVID19 – Resultater af spørgeskemaundersøgelse til børnehavedere om erfaringer fra genåbning

© VIVE og forfatterne, 2020

e-ISBN: 978-87-7119-817-1

Arkivfoto: Ricky John Molloy/VIVE

Projekt: 301765

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Fra 16. marts 2020 til 15. april 2020 blev de danske dagtilbud lukket ned som led i regeringens samlede plan for nedlukning af den offentlige sektor for at reducere smitte med coronavirus/COVID19 i Danmark.

VIVE ønsker at bidrage til systematisk erfaringsopsamling og læring fra den unikke periode, hvor dagtilbuddene efter nedlukningen igen har modtaget børn. Formålet er at skabe landsdækkende viden om dagtilbuddenes erfaringer på baggrund af lukning og genåbning og at fastholde denne læring til gavn for den fremtidige udvikling af området.

Vi har derfor udsendt et spørgeskema om genåbningen til en tilfældigt udvalgt gruppe af institutioner fra institutionsregisteret. Af ressourcemæssige årsager er undersøgelsen afgrænset til børnehaver. Det vil sige både institutioner, der udelukkende er målrettet børn i alderen 3-5 år, og som betegnes børnehaver, og de dele af integrerede institutioner, der er målrettet børn i alderen 3-5 år. De udtrukne børnehavers ledere har besvaret spørgsmål om:

1. Samarbejdet med den kommunale forvaltning i forbindelse med genåbningen
2. Pædagogisk praksis i forbindelse med genåbningen
3. Hvorvidt genåbningen har påvirket børn og pædagogisk personale
4. Hvorvidt der er forandringer, som børnehaven har foretaget som følge af coronavirus/COVID19, som man ønsker at fastholde fremadrettet.

Ledere fra 110 børnehaver fra i alt 58 forskellige kommuner har besvaret spørgeskemaet. Undersøgelsen giver dermed et indblik i erfaringerne i udvalgte institutioner i et bredt udsnit af danske kommuner. Undersøgelsens formål er ikke at give et repræsentativt billede, men undersøgelsen kan udgøre et korrektiv til at generalisere på baggrund af ledernes personlige erfaringer.

Vi vil gerne rette en stor tak til de ledere, der har bidraget til undersøgelsen og besvaret spørgeskemaet trods travlhed i forbindelse med genåbningen.

Undersøgelsen er udarbejdet af chefanalytiker og projektleder Niels Peter Mortensen, senioranalytiker Katrine Nøhr og projektchef Nanna Høygård Lindeberg. Studentermedhjælper Kristine Barkholt har medvirket til udarbejdelsen af rapporten. Rapporten er internt kvalitetssikret af tilbuds- og projektudviklingschef Hanne Søndergård Pedersen.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse
2020

Indhold

Sammenfatning	5
1 Indledning	6
1.1 Baggrund	6
1.2 Formål og undersøgelsesspørgsmål	8
2 Metode og data	9
2.1 Udarbejdelse af spørgeskema	9
2.2 Deltagende dagtilbud	9
2.3 Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen	10
2.4 Undersøgelsens udsigelseskraft	10
3 Hovedperspektiver	11
3.1 Samarbejdet mellem børnehaver og kommunale forvaltninger	11
3.2 Påvirkning af børn og pædagogisk personale	12
3.3 Pædagogisk praksis	13
3.4 Forandringer, som ønskes fastholdt	14
4 Resultaterne fra spørgeskema til børnehaveledere	15
4.1 Indledende baggrundsspørgsmål	15
4.2 Antal børn, pædagogisk personale m.m.	15
4.3 Samarbejde med forvaltning	16
4.4 Nedlukningens følger	18
Litteratur	19

Sammenfatning

Følgende er en overordnet sammenfatning af resultaterne fra spørgeskemaet til børnehaverlederne.

Børnehaverlederne oplever overordnet set, at de har fået støtte og sparring fra den kommunale forvaltning i forbindelse med udmøntningen af de nye retningslinjer for håndtering af coronavirus/COVID19. En del af lederne har dog også manglet støtte og sparring. Halvdelen af lederne oplever, at sparringen har været relevant, mens 30 % angiver, at støtten i nogen grad har været relevant.

Størstedelen af børnehaverlederne mener, at børnenes trivsel har været påvirket positivt eller meget positivt i perioden med nedlukning og genåbning. Der er til sammenligning 2 % af lederne, der mener, at børnenes trivsel har været negativt påvirket. Det samme billede tegner sig, når lederne bedes om at vurdere børn i udsatte positioner eller med særlige behov. Ligeledes angiver et flertal af lederne, at børnenes sociale relationer er påvirket positivt eller meget positivt.

Personalets arbejdsglæde og samarbejdet i personalegruppen er også positivt påvirket ifølge omkring halvdelen af lederne. Der er dog også en gruppe ledere, der mener, at disse faktorer er blevet påvirket negativt: 19 % vurderer, at arbejdsglæden er påvirket negativt, og 15 % vurderer, at samarbejdet har været påvirket negativt.

Når det kommer til arbejdet med den pædagogiske lærerplan, vurderer knap halvdelen, at dette har været negativt påvirket af lukning og genåbning. En række aktiviteter er desuden blevet aflyst eller udskudt i forbindelse med lukning og genåbning, fx forældresamtaler og planlægning og evaluering af arbejdet med den pædagogiske lærerplan.

Ledernes vurdering af støtten til børn i udsatte positioner eller med særlige behov er varieret: 40 % vurderer, at støtten ikke har været påvirket, mens 36 % vurderer, at den har været positivt påvirket, og 24 % af lederne vurderer, at den har været negativt påvirket.

Børnehaverlederne bliver i spørgeskemaet bedt om at vurdere, hvorvidt der er nogen ændringer, de ønsker fastholdt i forbindelse med en mere normal drift af børnehaverne. Forandringerne, de ønsker fastholdt, falder inden for følgende kategorier:

- Mindre børnegrupper
- Ændret praksis for aflevering
- Hygiejnefokus
- Øget udeliv
- Tilpasning af rammerne for afholdelse af møder.

1 Indledning

1.1 Baggrund

På et pressemøde den 11. marts 2020 præsenterede regeringen en plan for nedlukning af den offentlige sektor med henblik på at reducere smitte med coronavirus/COVID19 i Danmark.

For dagtilbudsområdet betød nedlukningen, at dagtilbud senest mandag den 16. marts 2020 skulle lukke.¹ Nedlukningen varede ca. en måned frem til den 15. april 2020, hvor den første fase af genåbningen af Danmark begyndte. Genåbning af dagtilbud kunne ske gradvist fra den 15. april, når den ansvarlige myndighed, bestyrelse eller leder ud fra sundhedsmyndighedernes retningslinjer vurderede, at ophold for børnene i det enkelte dagtilbud var sundhedsmæssigt forsvarligt (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020b).

For så vidt angår kravet til det pædagogiske indhold i forbindelse med genåbningen fremgår det af Børne- og Undervisningsministeriets retningslinjer for genåbningen af dagtilbud, at "Dagtilbud skal i en fase med genåbning sikre børns trivsel og tryghed og så vidt muligt skabe pædagogiske læringsmiljøer med udgangspunkt i tilgangen i den pædagogiske læreplan om bl.a. leg, børneperspektiver og tryghed, ligesom der igen skal foretages sprogvurderinger og sprogstimulering, i det omfang det er muligt ud fra sundhedsfaglige forhold. Det vil være anderledes dagtilbud, som forældre og børn møder i forbindelse med genåbningen, og man kan ikke forvente det samme dagtilbud som før coronakrisen." (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020f). Så vidt muligt skulle dagtilbuddene forsat skabe pædagogiske læringsmiljøer med afsæt i den pædagogiske læreplan, og så vidt muligt skulle sprogvurderinger og sprogstimulering forsat finde sted til trods for lukning og genåbning.

Ved genåbningen fastsatte de sundhedsfaglige myndigheder retningslinjer for, hvordan det pædagogiske personale og børnene skulle omgås for at begrænse smitten. Fordringer til øget hygiejne, mere udeliv og mindre børnegrupper medførte ændringer i hverdagen i dagtilbuddene efter genåbningen. I forbindelse med anden fase af genåbningen blev retningslinjerne opdateret, så de blev mindre specifikke men i højere grad lagde op til lokal omsætning for at skabe langtidsholdbare rammer. Boks 1.1 nedenfor giver et overblik over de oprindelige retningslinjer og retningslinjerne efter den 10. maj.

¹ Undtaget for lukningen var børn, der modtager sprogstimulering og obligatorisk læringstilbud efter dagtilbudsloven. Derudover skulle kommunerne etablere tilbud om nødpasning til børn, hvis forældre varetager samfundskritiske funktioner, børn, hvis forældre er ansat i en privat virksomhed, der ikke har hjemsendt medarbejderne, og børn, der har særlige sociale, pædagogiske eller behandlingsmæssige behov, herunder begrundet i forhold i hjemmet (Børn- og Undervisningsministeriet, 2020a).

Boks 1.1 Sundhedsstyrelsens konkrete tiltag for genåbningen af dagtilbud

De konkrete tiltag formuleret af Sundhedsstyrelsen for dagtilbud omhandlede blandt andet:

- Fokus på håndhygiejne
- Rammer for aflevering/afhentning af børn
- Øget rengøring
- Indretning af dagtilbud
- Afstand mellem voksne og børn, herunder: aktiviteter i mindre grupper, anbefaling om 6 m² pr. vuggestuebarn og 4 m² pr. børnehavebarn og afholdelse fra fysisk kontakt mellem voksne
- Øget hygiejne i forbindelse med måltider
- Anbefalinger omkring transport

(Sundhedsstyrelsen, 2020d)

Det fremgår imidlertid af Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside, at den generelle anbefaling om 1 meters afstand ikke gælder, for så vidt angår børns leg og personalets omsorg og arbejde med børnene. I disse situationer er det vigtigt, at der er ekstra opmærksomhed på, at samvær foregår inden for stuen, og der er stort fokus på hygiejne. Det er således bl.a. anbefalingen, at:

- aktiviteter i dagtilbud organiseres i faste grupper/stuer med et fast antal medarbejdere pr. gruppe, og at dette er udgangspunktet for børnenes hverdag.
- der foretages hyppig og gentagen rengøring af kontaktflader i lokaler og situationer med mange besøgende og/eller mange berøringer.
- afstand på 1 meter så vidt muligt overholdes ved fx hente-bringe-situationer, forældre-samtaler eller lignende (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020d).

Pr. 10. maj 2020 indgår følgende tidligere anbefalinger ikke længere i den nye vejledning fra Sundhedsstyrelsen:

- En skærpet anbefaling om et frit gulvareal på 6 m² pr. barn i vuggestuer og 4 m² pr. barn i børnehaver, dog fortsat det gældende bygningsreglement.
- At børn skal sidde med 2 meters afstand til hinanden under spisning, der er reduceret til som udgangspunkt 1 meter.
- At børn skal opdeles i mindre grupper (fx fem børn ved leg udenfor og to-tre børn ved leg indenfor), dog fortsat anbefaling om faste grupper.

Dagtilbuddene har således i forbindelse med genåbningen måtte gentænke den fysiske indretning, de daglige rutiner og arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. Der er fra Sundhedsmyndighedernes side udarbejdet retningslinjer og inspirationsmateriale til brug for kommuners og dagtilbuds arbejde med at tilpasse den pædagogiske praksis (Sundhedsstyrelsen, 2020a og 2020b).

1.2 Formål og undersøgelsesspørgsmål

VIVE ønsker at bidrage til en systematisk erfaringsopsamling og læring fra den unikke periode, hvor dagtilbuddene efter nedlukningen igen har modtaget børn. Formålet er at skabe landsdækkende viden om dagtilbuddenes erfaringer på baggrund af lukning og genåbning og at fastholde læring til gavn for den fremtidige udvikling af området. Af ressourcemæssige årsager er undersøgelsen afgrænset til at omfatte børnehaver.² Med børnehaver forstås vi både institutioner, der udelukkende er målrettet børn i alderen 3-5 år, og som betegnes børnehaver, og de dele af integrerede institutioner, der er målrettet børn i alderen 3-5 år.

De overordnede undersøgelsesspørgsmål er:

- Hvordan har børnehavedere oplevet samarbejdet med den kommunale forvaltning i forbindelse med genåbningen?
- Hvordan har den pædagogiske praksis i børnehaver været påvirket i forbindelse med genåbningen?
- Hvordan vurderer børnehavedere, at genåbningen har påvirket børn og pædagogisk personale?
- Er det der forandringer, som børnehaverne har foretaget som følge af coronavirus/COVID19, som lederne ønsker at fastholde fremadrettet?

Undersøgelsesspørgsmålene belyses ved hjælp af en spørgeskemaundersøgelse til udvalgte børnehavedere.

² Forskellige typer af dagtilbud har forskellige rammer og vilkår og der er derfor også forskellige erfaringer med genåbningen inden for de nye rammer. Der vil eksempelvis være forskel på, hvilken betydning anbefalinger om hygiejne og leg i mindre grupper har for en dagpleje og for en stor, integreret daginstitution. En undersøgelse af erfaringerne med nedlukning i både dagpleje, vuggestue og børnehaver vil derfor skulle foretages med udgangspunkt i spørgeskemaer målrettet hver enkelt dagtilbudstype. Dette blev vurderet til at være for omfattende, og undersøgelsen er derfor afgrænset således, at den tager udgangspunkt i ét spørgeskema. Da hovedparten af de børn, der er indskrevet i dagtilbud, er indskrevet i institutioner for 3-5 årige børn, har vi afgrænset undersøgelsen til børnehaver.

2 Metode og data

Dette afsnit gennemgår udførelsen af dataindsamlingen, og undersøgelsens udsigelseskraft vurderes.

2.1 Udarbejdelse af spørgeskema

Projektgruppen har udarbejdet spørgeskemaet, der ligger til grund for undersøgelsen, og som tager udgangspunkt i offentligt tilgængelig viden om lukning og genåbning. Et udkast til spørgeskema er indledningsvist drøftet med centrale interessenter på området med henblik på at kvalificere spørgsmålene.

Udkast er endvidere pilottestet af to børnehavedere med henblik på at kvalitetssikre beskrivelsen af undersøgelsen og sikre, at de enkelte spørgsmål fremstod entydige og forståelige, samt at de anførte svarmuligheder var relevante og udtømmende.

På baggrund af kommentarer fra centrale interessenter og fra pilottest er det endelige spørgeskema udarbejdet.

2.2 Deltagende dagtilbud

Spørgeskemaet er udsendt til en tilfældigt udvalgt gruppe af daginstitutioner udtrukket fra det offentligt tilgængelige institutionsregister. Stikprøven er udtrukket gennem en simpel tilfældig udvælgelse, hvorved alle institutioner i registeret har haft samme sandsynlighed for at deltage. Denne procedure er valgt for at underbygge formålet med undersøgelsen, som er at give et så bredt billede som muligt af institutionernes tilgang til situationen. Fravalget af stratificering af stikprøven på fx kommune eller region er igen begrundet i, at det ikke er en undersøgelse af karakteristika ved en enkelt kommune eller region, men derimod en undersøgelse, der skal give en billede på situationen i så mange daginstitutioner som muligt.

Dagtilbudsregisteret giver ikke yderligere baggrundsoplysninger om institutionerne ud over geografi, hvorfor det ikke er muligt at vurdere, hvorvidt institutionerne, der har besvaret spørgeskemaet, udgør et repræsentativt udsnit af de danske dagtilbud i forhold til børnesammensætning og lignende.

Udtrækket er blevet beriget med e-mailadresser på baggrund af søgning på internettet. Vi udtrak 400 børnehaver fra institutionsregisteret, hvor det fremgik, at de var enten børnehaver eller integrerede institutioner. Det var muligt at finde e-mailadresser på 290 af disse børnehaver, som vi udsendte mail med spørgeskemaet til. Da spørgeskemaet blev udsendt, viste det sig, at 42 af de fremfundne e-mailadresserne ikke virkede, og af svarene fremgik det ligeledes, at to af de institutioner, spørgeskemaet blev sendt til, udelukkende var vuggestuer. Således er der reelt udsendt mail med spørgeskema til 248 institutioner.

I de tilfælde, hvor vi har udsendt spørgeskemaer til integrerede institutioner er institutionslederen blevet bedt om at besvare spørgsmålene ud fra praksis og erfaringer fra børnehavedelen af institutionen.

2.3 Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen

En mail med link til spørgeskemaet blev udsendt til de udtrukne børnehaver den 2. juni 2020. Den 9. og den 16. juni udsendte VIVE påmindelsesmail til de ledere, der endnu ikke havde besvaret undersøgelsen. Den 19. juni 2020 afsluttedes undersøgelsen.

Der er modtaget svar fra 110 børnehaver, hvoraf en enkelt delvis besvarelse indgår. Hvis vi går ud fra, at der er tale om en tilfældig fordeling af de børnehaver, der deltager i undersøgelsen, og de der har valgt ikke at deltage, giver det en svarprocent på 44 % af de institutioner, der er udsendt spørgeskema til.

Der er kommet svar fra institutioner i 58 forskellige kommuner, og i stikprøven indgik daginstitutioner fra 85 af landets kommuner.

2.4 Undersøgelsens udsigelseskraft

Undersøgelsen giver et indblik i erfaringerne fra et bredt udsnit af de danske børnehaver.

Det er ikke muligt at foretage en bortfaldsanalyse, da der ikke foreligger baggrundsoplysninger for børnehaverne. Men den tilfældige stikprøve fra det nationale dagtilbudsregister understøtter, at besvarelsene kan anvendes til at give et blik på, hvordan situationen er i et tilfældigt udsnit af de danske daginstitutioner. Undersøgelsens formål er ikke at give et repræsentativt blik, og den skal ej heller tolkes som sådan, men kan fungere som korrektiv til at generalisere på baggrund af personlige erfaringer og oplevelser.

Væsentligste validitetsudfordringer

Denne undersøgelsen er baseret på besvarelser fra børnehaveledere. Fra andre undersøgelser ved vi, at der kan være variation mellem lederes og medarbejderes oplevelse af samarbejde og praksis. Ligeledes kan ledere og medarbejdere i kommunale forvaltninger, børn og forældre have andre perspektiver end børnehavelederen. Det har desværre ikke inden for denne undersøgelses rammer været muligt at undersøge andre gruppers perspektiver på undersøgelsesspørgsmålene. Det kunne imidlertid være relevant dels at afdække andre centrale gruppers holdning til undersøgelsesspørgsmålene, dels at belyse og nuancere resultaterne af denne undersøgelse gennem kvalitative interview.

Videre kan der også være grader af 'social desirability bias' i besvarelsene. Det vil sige, at børnehavelederen giver en positiv præsentation af sig selv i lyset af, hvad der formodes at være socialt ønskværdigt svar: I dette tilfælde kan børnehavelederen ønske at give et positivt billede af, hvordan situationen har været. Det er ikke muligt at vurdere, hvorvidt det gør sig gældende i denne undersøgelse, men det kan være en fordel at tolke resultaterne med dette in mente.

Endelig er det med anvendelsen af en surveymetodik ikke muligt at gå i dybden med de forskellige perspektiver, derimod er survey velegnet til at give overblik og en bredere indsigt i emnet, hvorfor metoden har været velegnet i denne undersøgelse.

3 Hovedperspektiver

I dette afsnit præsenterer vi de overordnede svar på de fire undersøgelsesspørgsmål, der har været udgangspunkt for undersøgelsen, jf. Boks 3.1. Der er tale om nedslag på centrale fund og ikke en systematisk gennemgang af resultaterne for samtlige spørgsmål i spørgeskemaet.

For yderligere detaljer og samtlige besvarelser henvises til afsnit 4, hvor samtlige spørgeskemaspørgsmål og frekvenstabeller over besvarelserne fremgår.

Boks 3.1 Undersøgelsesspørgsmål

- Hvordan har børnehavedere oplevet samarbejdet med den kommunale forvaltning i forbindelse med genåbningen?
- Hvordan har den pædagogiske praksis i børnehaver været påvirket i forbindelse med genåbningen?
- Hvordan vurderer børnehavedere, at genåbningen har påvirket børn og pædagogisk personale?
- Er der forandringer, som børnehaverne har foretaget som følge af coronavirus/COVID19, som lederne ønsker at fastholde fremadrettet?

Det skal bemærkes, at der er tale om en beskrivende analyse af resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen. Det er på baggrund af disse resultater ikke muligt at udlede konklusioner om eventuelle sammenhænge mellem besvarelserne på et spørgsmål og andre besvarelser.

3.1 Samarbejdet mellem børnehaver og kommunale forvaltninger

Langt de fleste af børnehavederne oplever, at de har fået støtte og sparring fra den kommunale dagtilbudsforvaltning til udmøntning af retningslinjer for håndtering af coronavirus/COVID19.

Mere end 80 % af de deltagende børnehavedere angiver, at de oplever, at de har fået støtte og/eller sparring til specifikt coronarelaterede opgaver som udmøntning af retningslinjer for afstand/hygijne (88 %) og udmøntning af særlige krav til fysiske lokaler (82 %) jf. Tabel 4.6.

Lidt færre børnehavedere angiver, at have fået støtte og/eller sparring til udmøntning af kriterier for hvilke børn, der kan komme i daginstitution (77 %), inddeling af børn og personale i grupper (77 %), opmærksomhedspunkter ift. pædagogisk praksis i de nye rammer (74 %), opmærksomhedspunkter ift. forældresamarbejde i de nye rammer (74 %) og håndtering af institutionens vanlige opgaver (74 %) jf. Tabel 4.6.

Færrest angiver, at de har fået støtte og/eller sparring til arbejdet med børn i udsatte positioner og børn med særlige behov (69 %) samt særlige opmærksomhedspunkter i forhold til personaleledelse i de nye rammer (68 %) jf. Tabel 4.6.

En andel på mellem 16 og 32 % af de deltagende børnehavedere angiver, at de har manglet støtte og/eller sparring til udmøntning af de konkrete opgaver, der spørges til i undersøgelsen. Det skal bemærkes, at det har været muligt både at angive, at man har modtaget støtte og/eller sparring, og at man har manglet støtte/og eller sparring. Dette ud fra et ræsonnement om, at

det er muligt samtidig at modtage støtte eller sparring og at opleve, at man kunne have behov for yderligere støtte. Besvarelserne skal ses i lyset af, at 25 % af de deltagende børnehavedere er ledere i private institutioner, der typisk ikke har så tæt dialog med den kommunale dagtilbudsforvaltning som kommunale institutioner, jf. Tabel 4.1.

Omkring halvdelen af børnehavederne oplever i høj eller meget høj grad, at de har fået *relevant* sparring

Børnehavederne er blevet bedt om at angive, om de oplever, at de har fået *relevant* sparring og støtte fra forvaltningen til opgaven med at genåbne daginstitutionen efter nedlukningen på grund af coronavirus/COVID19. Der er 47 %, der angiver, at de oplever, at de "i høj grad" eller "i meget høj grad" har fået relevant sparring fra forvaltningen. Der er 30 %, der angiver, at de "i nogen grad" har fået relevant sparring, mens 7 % angiver, at de "slet ikke" har fået relevant sparring, jf. Tabel 4.7. Disse besvarelser skal ligeledes ses i lyset af, at 25 % af de deltagende børnehavedere er ledere i private institutioner, der typisk ikke har så tæt dialog med den kommunale dagtilbudsforvaltning som kommunale institutioner, jf. Tabel 4.1.

Endelig kan det bemærkes, at der i perioden har været flere medarbejdere i en række af de medvirkende institutioner. Det har særligt været pædagogmedhjælpere med opgaver med relation til børnene (67 %) og praktiske medhjælpere uden opgaver med relation til børnene (43 %). Der er 15 % af børnehavederne, der angiver, at der har været udlånt medarbejdere fra andre funktioner/stillinger i kommunen, jf. Tabel 4.8.

3.2 Påvirkning af børn og pædagogisk personale

Ganske få børnehavedere oplever, at børnenes trivsel og sociale relationer er påvirket negativt

Børnehavedernes besvarelser af spørgsmål vedrørende genåbningens betydning for børnene tegner et billede af, at hovedparten af lederne oplever, at børnenes generelle trivsel har været positivt påvirket eller har været upåvirket i perioden med nedlukning som følge af coronavirus/COVID19 og genåbningen. Der er 69 % af børnehavederne, der angiver, at børnenes trivsel har været påvirket "positivt" eller "meget positivt". Der er 29 %, der vurderer, at børnenes trivsel ikke har været påvirket, mens 2 % vurderer, at børnenes trivsel har været påvirket negativt, jf. Tabel 4.11.

Børnehavederne har også svaret på, hvordan de vurderer, at trivslen for børn i udsatte positioner eller med særlige behov har været påvirket af perioden med nedlukning som følge af coronavirus/COVID19 og genåbningen. Børnehavederne vurderer ligeledes, at hovedparten af denne gruppes generelle trivsel har været positivt påvirket eller har været upåvirket i perioden med nedlukning som følge af coronavirus/COVID19 og genåbningen. Der er 58 % af børnehavederne, der angiver, at disse børns trivsel har været påvirket "positivt" eller "meget positivt". Der er 29 %, der vurderer, at disse børns trivsel ikke har været påvirket. Men 14 % af lederne vurderer, at trivslen for børn i udsatte positioner har været påvirket "negativt" eller "meget negativt" jf. Tabel 4.11.

Generelt angiver børnehavederne, at perioden ikke har påvirket børnenes sociale relationer (25 %), eller at de sociale relationer er påvirket "positivt" (49 %) eller "meget positivt" (18 %). Men 8 % oplever, at børnenes sociale relationer har været påvirket negativt jf. Tabel 4.11.

Et flertal af lederne vurderer, at personalets arbejdsglæde og samarbejde er upåvirket eller positivt påvirket i perioden

For så vidt angår det pædagogiske personales arbejdsglæde, vurderer 46 % af børnehavede-derne, at arbejdsglæden i personalegruppen er påvirket "positivt" eller "meget positivt". I be-svarelsenerne vurderer 39 %, at arbejdsglæden for personalets vedkommende ikke har været påvirket, mens 19 % vurderer, at arbejdsglæden er påvirket "negativt", jf. Tabel 4.11.

Blandt lederne vurderer 51 %, at samarbejdet i personalegruppen har været påvirket "positivt" eller "meget positivt". Derimod vurderer 15 %, at samarbejdet har været påvirket negativt, mens den resterende del vurderer, at samarbejdet ikke har været påvirket.

3.3 Pædagogisk praksis

Knap halvdelen af børnehavede-derne oplever, at arbejdet med den pædagogiske lære-plan er påvirket negativt i perioden

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan i ho-vedparten af institutionerne ikke har været negativt påvirket i perioden. Når lederne spørges til arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan, angiver 43 %, at arbejdet ikke har været påvirket i perioden, mens 15 % af lederne angiver, at arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan er påvirket "positivt" eller "meget positivt". Et relativt stort mindretal (43 %) angiver imidlertid, at arbejdet med den pædagogiske læreplan er påvirket "negativt" eller "meget nega-tivt", jf. Tabel 4.11.

Lederne har besvaret en række spørgsmål vedrørende fokus på elementer af det fælles pædagogiske grundlag og de enkelte læreplanstemaer. Det generelle billede er, at ho-vedparten af lederne vurderer, at der i børnehaven har været et uændret eller øget fo-kus på temaerne i perioden efter coronavirus/COVID19. Særligt understøttelse af bør-nenes legefællesskaber og natur, udeliv og science har fået mere fokus i perioden. Mange ledere oplever, at aktiviteter er blevet udsat i perioden

Børnehavede-derne er i undersøgelsen blevet bedt om at angive, om aktiviteter er blevet redu-ceret eller udsat på grund af coronavirus/COVID19.

Hyppigst angiver lederne, at forældresamtaler/forældremøder (89 %) og planlægning og eva-luering af arbejdet med pædagogiske læreplaner (77 %) har været reduceret og udsat, jf. Tabel 4.9

Sprogvurderinger og samarbejde med socialrådgivere er i mindre grad udsat/reduceret. Dog angiver henholdsvis 55 % og 52 %, at disse aktiviteter har været reduceret eller udsat jf. Tabel 4.9

Påvirkningen af støtten til børn i udsatte positioner eller børn med særlige behov er varierende

For så vidt angår støtten til børn i udsatte positioner og børn med særlige behov, tegner der sig et varieret billede: Der er 36 % af lederne, der angiver, at den støtte, børn i udsatte posi-tioner og børn med særlige behov har modtaget i perioden, har været påvirket "positivt " eller "meget positivt". For lederne angiver 40 %, at støtten ikke har været påvirket, og 24 % af le-derne angiver, at den støtte, børn i udsatte positioner og børn med særlige behov har modtaget i perioden, har været påvirket "negativt" eller "meget negativt", jf. Tabel 4.11.

3.4 Forandringer, som ønskes fastholdt

De deltagende børnehavedere er blevet bedt om at angive, om der er nogen ændringer, som institutionen har foretaget som følge af coronavirus/COVID19, som lederne gerne vil fastholde fremadrettet.

Spørgsmålet er stillet som et åbent spørgsmål i spørgeskemaet, så lederne selv har italesat, hvad de gerne vil fastholde. Resultaterne i denne del skal derfor ses som kvalitative besvarelser, hvor der ikke ses på udbredelsen af bestemte erfaringer. VIVE håber, at disse erfaringer kan bidrage til refleksion i sektoren. Der tegner sig en række mønstre i forhold til, hvilke af disse forandringer lederne på nuværende tidspunkt ønsker at fastholde:

- **Mindre børnegrupper**
Flere angiver, at man ønsker at fastholde en organisering af børnene i mindre grupper. Nogle nævner endvidere, at man gerne vil fastholde faste børnegrupper med en fast tilknyttet voksen.
- **Ændret praksis for aflevering**
Flere kommenterer, at man ønsker at fastholde den ændrede procedure for aflevering, hvor forældre ikke går med ind i institutionen, men afleverer barnet til en medarbejder uden for institutionen. Det anføres bl.a., at børnene har nemmere ved at blive afleveret ved lågen eller på legepladsen, end når forældrene går med helt ind i institutionen. Endvidere opleves det, at børnene er mere trygge i situationen, og at nye rutiner vedrørende aflevering af børnene skaber mere ro og forstyrrer øvrige børn og voksne mindre.
- **Hygiejnefokus**
Flere angiver, at man ønsker at fastholde øget fokus på hygiejne og rengøring, da man har oplevet en reduktion i sygemeldinger af alle årsager blandt børn og voksne i perioden.
- **Øget udeliv**
Det angives, at flere medarbejdere har fået øjnene op for de positive effekter, der er ved at være mere ude. Nogle angiver, at de har oplevet færre konflikter, lavere støjniveau og mere fantasi i børnenes lege, i forbindelse med at de har opholdt sig mere ude.
- **Tilpasning af rammerne for afholdelse af møder**
Under dette tema nævnes et ønske om at reducere omfanget af mødeaktivitet og de positive erfaringer med afholdelse af møder digitalt, da det reducerer transporttid.

Endvidere nævnes en reduktion af mængden af legetøj i institutionen, afskaffelse af tilbud om morgenmad til tidligt fremmødte børn og inddeling af legepladsen i forskellige zoner, som forandringer, som ønskes fastholdt.

4 Resultaterne fra spørgeskema til børnehavedere

I det følgende fremgår frekvenserne på alle lukkede spørgsmål i spørgeskemaet. De åbne er ikke medtaget for at sikre fortroligheden i besvarelsen.

4.1 Indledende baggrundsspørgsmål

Tabel 4.1

	Frekvens	Procent
Kommunal	63	57
Selvejende	19	17
Privat	28	25
Andet	0	0
n = 110		

Tabel 4.2

Hvad gør sig gældende for den institution, du svarer for?		
	Frekvens	Procent
Institutionen er udelukkende børnehave	66	60
Institutionen er en integreret institution	26	24
Andet, skriv hvad	18	16
n = 110		

4.2 Antal børn, pædagogisk personale m.m.

Tabel 4.3

Angiv det samlede antal indskrevne børn i institutionen, institutionen er nummeret til. For integrerede institutioner angives det samlede antal børn, dvs. både vuggestue- og børnehavebørn		
	Frekvens	Procent
0-50	52	47
51-100	42	38
101-150	12	11
Over 150	4	4
n = 110		

Tabel 4.4

Er antallet af medarbejdere i institutionen ændret som en konsekvens af retningslinjerne vedrørende håndtering af coronavirus/COVID19? Vi tænker her både på faste medarbejdere, midlertidigt ansatte medarbejdere, herunder vikarer, og medarbejdere, der fx er udlånt fra andre institutioner i kommunen.

	Frekvens	Procent
Der er flere medarbejdere	90	82
Antallet af medarbejdere er uændret	19	17
Der er færre medarbejdere	0	0
Andet	1	1
Ikke relevant	0	0
n = 110		

Tabel 4.5

Angiv stillingsbetegnelse for medarbejdere, der som en konsekvens af coronavirus/COVID19 er blevet tilknyttet institutionen

	Frekvens	Procent
Pædagog med ledelsesopgaver, fx souschef	0	0
Pædagog	27	25
Pædagogisk assistent	9	8
Pædagogmedhjælper (med arbejdsopgaver med relation til børnene)	74	67
Praktisk medhjælper (uden arbejdsopgaver i relation til børnene)	47	43
Medarbejder, der primært varetager administrative opgaver, fx kontoruddannet medarbejder	0	0
Medarbejder, der er udlånt fra andre funktioner/stillinger i kommunen	16	15
Andet	7	6
n = 110		

4.3 Samarbejde med forvaltning

Tabel 4.6

Sundhedsmyndighederne og den kommunale forvaltning har udarbejdet og formidlet en række retningslinjer for institutionernes håndtering af coronavirus/COVID19. I det følgende bedes du i forhold til hver opgave, tage stilling til hvorvidt I har fået eller manglet støtte og/eller sparring fra ledere og medarbejdere fra den kommunale dagtilbudsforvaltning i forbindelse med jeres udmøntning af retningslinjer

	Har fået støtte og/eller sparring		Har manglet støtte og/eller sparring	
	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent
Udmøntning og fortolkning af Sundhedsstyrelsens retningslinjer vedrørende afstandskrav og hygiejne	97	88	22	20
Udmøntning af kriterier for prioritering af, hvilke børn, der kan komme i daginstitutionen	85	77	24	22
Udmøntning af særlige krav til fysiske lokaler	90	82	18	16
Udmøntning af retningslinjer for inddeling af børn og personale i grupper	85	77	22	20
Udmøntning af særlige opmærksomhedspunkter ift. pædagogisk praksis i de nye ramme	81	74	28	25
Udmøntning af særlige opmærksomhedspunkter ift. forældresamarbejdet i de nye rammer	81	74	29	26

Sundhedsmyndighederne og den kommunale forvaltning har udarbejdet og formidlet en række retningslinjer for institutionernes håndtering af coronavirus/COVID19. I det følgende bedes du i forhold til hver opgave, tage stilling til hvorvidt I har fået eller manglet støtte og/eller sparring fra ledere og medarbejdere fra den kommunale dagtilbudsforvaltning i forbindelse med jeres udmøntning af retningslinjer

Udmøntning af særlige opmærksomhedspunkter ift. personaleledelse i de nye rammer	75	68	35	32
Udmøntning af særlige opmærksomhedspunkter ift. arbejde med børn i udsatte positioner og børn med særlige behov	76	69	30	27
Håndtering af institutionens vanlige opgaver i forbindelse med coronavirus/COVID19	81	74	28	25
n = 110				

Tabel 4.7

I hvilken grad oplever du, at du som leder har fået relevant sparring og støtte fra forvaltningen til opgaven med at genåbne daginstitutionen efter nedlukningen på grund af coronavirus/COVID19?

	Frekvens	Procent
I meget høj grad	16	15
I høj grad	35	32
I nogen grad	33	30
I mindre grad	15	14
Slet ikke	8	7
Ikke relevant	3	3
n = 110		

Tabel 4.8

Har institutionen fået meldt en økonomisk ramme ud fra forvaltningens side til eventuelle ekstraudgifter i forbindelse med lukning/genåbning?

	Frekvens	Procent
Ja	11	10
Nej	54	49
Vi har fået oplyst, at vores ramme for 2020 bliver justeret, men vi har ikke fået en endelig udmelding	45	41
n = 110		

Tabel 4.9

Er der nogle aktiviteter, som I har reduceret eller udsat pga. coronavirus/COVID19?

	Frekvens	Procent
Planlægning og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan	85	77
Forældresamtaler/forældremøder	98	89
Aktiviteter for børn med særlige behov ved eksterne ressourcepersoner fx fysioterapeuter, ergoterapeuter, tale-høre konsulenter	73	66
Sprogvurderinger	61	55
Det pædagogiske personales samarbejde og sparring med PPR	78	71
Det pædagogiske personales samarbejde og sparring med socialrådgivere	57	52
Samarbejde med skoler og fritidstilbud om børnenes overgange	74	67
n = 110		

Tabel 4.10

I hvilken grad har I fokuseret mere eller mindre på nedenstående elementer af det fælles pædagogiske grundlag og de enkelte læreplanstemaer i perioden efter coronavirus/COVID19?										
	Fokuseret meget mindre		Fokuseret mindre		Uændret fokus		Fokuseret mere		Fokuseret meget mere	
	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent
Understøttelse af børnenes legefællesskaber	2	2	5	5	42	38	41	37	20	18
Inddragelse af børneperspektiver	2	2	10	9	58	53	29	26	11	10
Etablering af et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	3	3	12	11	47	43	33	30	15	14
Alsidig personlig udvikling	2	2	7	6	66	60	24	22	11	10
Social udvikling	2	2	4	4	59	54	34	31	11	10
Kommunikation og sprog	2	2	11	10	61	55	28	25	8	7
Krop, sanser og bevægelse	2	2	5	5	63	57	30	27	10	9
Natur, udeliv og science	2	2	6	5	36	33	41	37	25	23
Kultur, æstetik og fællesskab	4	4	15	14	64	58	21	19	6	5
n = 110										

4.4 Nedlukningens følger

Tabel 4.11

Hvordan har perioden med nedlukning som følge af coronavirus/COVID19 og genåbningen påvirket følgende forhold i din institution?										
	Påvirket meget negativt		Påvirket negativt		Ikke påvirket		Påvirket positivt		Påvirket meget positivt	
	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent
Børnenes trivsel generelt	0	0	2	2	32	29	55	50	21	19
Børnenes sociale relationer	0	0	9	8	27	25	54	49	20	18
Trivslen for børn i udsatte positioner eller med særlige behov	1	1	14	13	32	29	47	43	16	15
Den støtte, børn i udsatte positioner eller med særlige behov modtager	3	3	23	21	44	40	32	29	8	7
Arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan	4	4	43	39	47	43	14	13	2	2
Forældresamarbejdet	2	2	30	27	53	48	22	20	3	3
Arbejdsglæden i personalegruppen	0	0	19	17	43	39	38	35	10	9
Samarbejdet i personalegruppen	0	0	16	15	38	35	44	40	12	11
Sygefraværet blandt personalet i forhold til samme periode i 2019	0	0	5	5	42	38	40	36	23	21
n = 110										

Litteratur

Børne- og Undervisningsministeriet (2020a): "Udkast af 15. marts 2020. Input til Bekendtgørelse om lukning af dagtilbud, skoler, institutioner m.v. og om nødpasning i forbindelse med forebyggelse og afhjælpning i forbindelse med COVID-19". Tilgået 30. juli 2020: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf20/mar/200315-bekendtgørelse-om-lukning-af-dagtilbud-skoler-mv.pdf?la=da>

Børne- og Undervisningsministeriet (2020b): "Pressemeddelelse af 6. april 2020: Sådan åbner dagtilbud, skoler og uddannelsesinstitutioner i første fase". Tilgået 20. juli 2020: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2020/apr/200406-saadan-aabner-dagtilbud-skoler-og-uddannelsesinstitutioner-i-foerste-fase>

Børne- og Undervisningsministeriet (2020c): "Nyhed af 13. april 2020: Her er rammerne for genåbning af dagtilbud, skoler og uddannelsesinstitutioner". Tilgået 21. juli 2020: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2020/apr/200413-her-er-rammerne-for-genaabning-af-dagtilbud-skoler-og-uddannelsesinstitutioner>

Børne- og Undervisningsministeriet (2020d): "Retningslinjer for fase 2 i genåbningen for dagtilbud af 11. maj 2020" tilgået 30. juli 2020: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf20/maj/200513-retningslinjer-for-dagtilbud.pdf?la=da>

Børne- og Undervisningsministeriet (2020e): <https://www.uvm.dk/aktuelt/i-fokus/information-til-uddannelsesinstitutioner-om-coronavirus-covid-19/spoergsmaal-og-svar/dagtilbud>. Tilgået 21. juli 2020: <https://www.uvm.dk/aktuelt/i-fokus/information-til-uddannelsesinstitutioner-om-coronavirus-covid-19/spoergsmaal-og-svar/dagtilbud>

Børne- og Undervisningsministeriet (2020f): "Retningslinjer for genåbning af dagtilbud af 6. april 2020" Tilgået 21. juli 2020: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf20/apr/200414-retningslinjer-for-genaabning-af-dagtilbud.pdf?la=da>

Sundhedsstyrelsen (2020a): "Materialer til genåbning af dagtilbud" tilgået 20. juli 2020: <https://www.sst.dk/da/Udgivelser/2020/Genaabning-af-dagtilbud>

Sundhedsstyrelsen (2020b): "Det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene under coronaepidemien" Tilgået 20. juli 2020: https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Corona/Genaabning/Dagtilbud/Faghaefte-til-dagtilbud-0-6-ar-om-paedagogik-i-en-Corona-tid_SH.ashx?la=da&hash=4DDCA1FBE1C758D952653162A3B0C8801C1C61FC

Sundhedsstyrelsen (2020c): "COVID-19: forebyggelse af smittespredning". Tilgået 21. juli 2020: <https://www.sst.dk/da/Udgivelser/2020/COVID-19-Forebyggelse-af-smittespredning>

Sundhedsstyrelsen (2020d): "Vejledning for gradvis, kontrolleret genåbning af dagtilbud" Version 1.0

VIDEN **VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD